

Programmar enstagl da dessignar

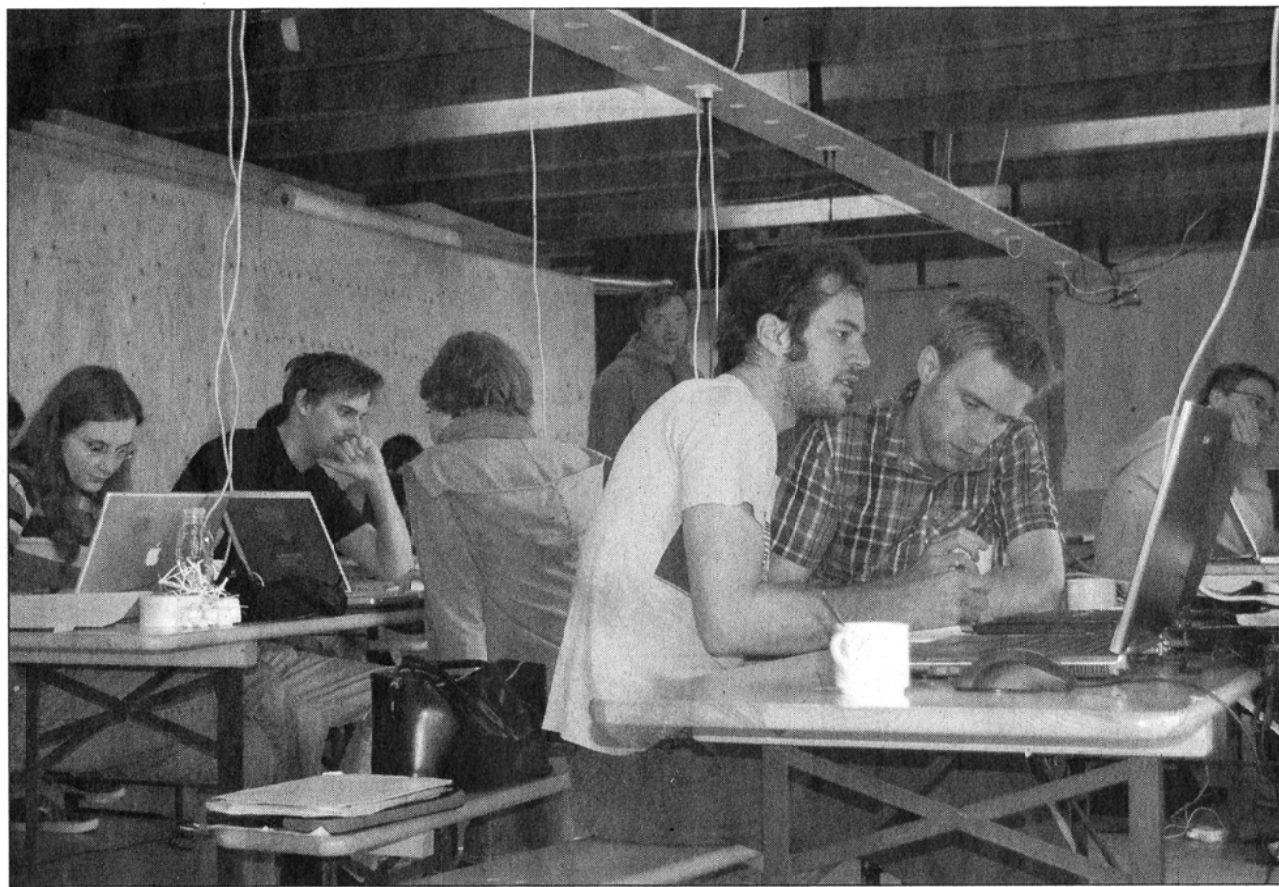
Students dalla scola politecnica da Turitg han passentau in'jamna a Riein

DAD ERWIN CADUFF

■ «Programmar enstagl da dessignar» ei stau il motto dall'jamna vargada si Riein. Buca che l'entira populaziun da Riein vess tuttenina entschiet a sefatschentar cun da quella materia cumplacada. Ella resgia renovada giusut il vitg da Riein han studentas e students d'architectura dalla Scola politecnica federala da Turitg (ETH) passentau in'jamna intensiva. Daco ina tal'acziun e daco gest Riein? Il meinaproject, *Karsten Dorste*: «Il davos temps eran memia bia gis curdai ora entras firaus e perquei veva la classa da prender suenter in pulit pensum. Ei ha giu num star sils peis davos e quei enzanua naven dalla hectica.» Entras igl architect da Glion, *Paul Curschellas*, ein els vegni sin Riein. Naven da gliendisgis vargau tochen oz ein 19 studentas e students stai ensemen cun tschun docents silla resgia veglia da Riein. Perfin in team da cuschina ei vegnius organisaus, aschia ch'ils students han saviu seconcentrar cumpleinamein sin lur lavur per propi. Quella ei el medem mument ina finiziun dil cuors semestril e secloma sco getg «Programmar enstagl da dessignar». «Saver seconcentrar silla lavur ei stau necessari», gi Karsten Dorste. «Programmar ei ina lavur abstracta ed intellectuala nua ch'ins ei fatschentaus mo cun sesez. Cura ch'ins vegn avon resgia per respirar aria frestga e schar girar l'egliada sur la Val Lumnezia tuorn'ins puspei sin emperneivla moda e maniera anavos ella realitad.»

Soluziuns el tact d'ina minuta

E che la materia ei complexa negin che

Studentas e students d'architectura en cumpleina concentrasiun. L'aria fina muntagnarda ha vivificau las cellas grischas. FOTO E. CADUFF

snega. Il pli davos il redactur ch'ei vegnius bumbardaus duront in'ura e mesa cun informaziuns e noziuns tecnicas. Il motiv principal, daco che students d'architectura emprendan da programmar declaran ils docents Karsten Dorste, *Christoph Warthmann* e *Philipp Dohmen* cun in exempel concret: «Sch'in architect survegn in pensum per estructurar ina parcella gigantesca e construir sin quella

in marcau, ha el suenter in'jamna forza ina proposta. Nus vein suenter in'jamna aunc neginas propostas, perquei che nus duvrein quater jamnas da crear in program. Inaga che quei program stat, savein nus denton porscher mintga minuta in'autra proposta, tut secund tgei ch'il client giavischia. Ins sto mo midar ina componenta e gia presenta il computer ina nova soluziun. Igl ei sco tier in

program da schah. In computer da schah ei buca pli intelligents ch'in carstgaun, el ei mo pli sperts. Enteifer cuort temps calculescha el x-melli variantas. Tier CAAD (computer aided architectural design/ dessegn architectonic sustenius da computer) ei quei exact il medem.»

La filosofia ei quella: Ins ha buc ina soluziun el tgau e fa tut per vegnir tier quella, mobein ins sviluppescha la solu-

ziun da sut ensi. «Nus, ils professers da CAAD, essan aviarts visavi la soluziun. Nus encurin igl emprem la structura e per lu la fuorma. Ils biars architects han igl emprem ina fuorma el tgau ed enqueran lu la structura per realisar quella.»

Grand engaschi en in ambient emperneivel

Mo avunda teoria. Anavos tier la lavur pratica a Riein. Ils students ein sefatschentai quest'jamna cun programs per acustica, glisch, tecnica da casa ed architectura d'iert. «Sco quei che quels han luvrau cheu hai jeu aunc maina viu ch'els han luvrau alla ETH. La concentrasiun e la disciplina ein stadas fenomenalas. Probabel han els vuliu nezegiar la caschun che gest tschun docents eran accessibels quasi gi e notg», gi Karsten Dorste. E da quella hagian els lu era fatg diever. «Aunc suenter mesanotg vegnevan ils students cun propostas che nus vevan da curreger. D'in tal engaschi san ins mo semiar.»

Sco distracziun vevi ins purschiu «Riverrafting» e far bogn el Therme a Val. Negin che hagi fatg diever da quellas purschidas. Ed entuorn il fiug avon resgia, atgnamein envidaus extra pils students, sesevien mo ils docents. «Cumpignia havein aunc survegniu dil president communal da Riein. Insumma essan nus vegni retscharts en Surselva fetg cordialmein. Gia a Glion saveva in manischunz da posta (buca quel da Riein) che nus seigien quels dalla ETH che mondien si Riein. Quei ha fatg impressiun. Igl ei l'emprema ga che nus havein fatg diever dalla resgia da Riein per ina jamna da studi, mo segir buca la davosa» concluda el.